

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань освіти, науки та інновацій

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-31-55, факс: 255-33-04, e-mail: kpo@v.rada.gov.ua

№ 04-24/12-251

"22" червня 2019р.

Міністру освіти і науки України
Новосад Г.І.

Копія: Ісаєву М.В.

Шановна Ганно Ігорівно!

Надсилаємо Вам за належністю для розгляду та відповідного реагування електронну петицію Ісаєва Миколи Всісовича щодо забезпечення гарантованого права на безоплатне здобуття вищої освіти у закладах вищої освіти державної та комунальної форми власності згідно статті 53 Конституції України.

Про результати розгляду цього звернення прошу повідомити Комітет та заявника у встановлений термін.

Додаток: на 1-ому аркуші.

З повагою,
Голова Комітету

С.В.Бабак

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E - mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Голові Комітету Верховної Ради України
з питань освіти, науки та інновацій
С. В. Бабаку

Щодо надання роз'яснень

Шановний Сергію Віталійовичу!

Відповідно до листа Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 22.10.2019 № 04-24/12-251 Міністерство в межах повноважень розглянуло пропозиції Ісаєва М.В. щодо безоплатного здобуття вищої освіти в Україні та повідомляє, що відповідь заявнику надано.

Відповідь додається.

Додаток: на 3 арк.

З повагою
Заступник Міністра

Єгор Стадний

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/10-3088 від 03.12.2019

2138623526

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Директорат вищої освіти і освіти дорослих

пр. Перемоги, 10 м. Київ, 01135, тел.(044)481-47-73, факс (044)481-47-73, e-mail: 221@mon.gov.ua

Ісаєву М.В.

Щодо надання відповіді.

Шановний Миколо Всісовичу!

Директорат вищої освіти і освіти дорослих розглянув Ваше звернення щодо забезпечення безоплатності вищої освіти, що надійшло за належністю з Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України від 23.10.2019 р. № І-9459/0-19, і в межах повноважень повідомляє, що діяльність Міністерства освіти і науки України ґрунтується на правових засадах і гарантіях, встановлених Конституцією України та законами України. До повноважень Міністерства освіти і науки України, як органу виконавчої влади, належать питання реалізації основних положень законодавства України.

Слід зазначити, що цілком правомірно Ви наголошуєте, що статтею 53 Конституції України та частиною третьою статті 44 Закону України «Про вищу освіту» визначено, що громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах *на конкурсній основі*. Водночас, на нашу думку, Ваша пропозиція щодо введення безоплатного навчання для всіх носить односторонній характер і не враховує норму, що право безоплатно здобувати вищу освіту отримують громадяни на конкурсній основі, тобто за рейтингом.

На сьогодні перед системою освіти висунуто* стратегічне завдання, що полягає у покращенні якості фахової підготовки. Це обумовлює потребу у серйозних радикальних реформах, яка базується на відповідних нормативних документах, у тому числі, знакових для системи освіти прийнятих Законах України «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту» та «Про освіту». Саме тому введення зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО), широкого конкурсу є інноваційними механізмами прозорого, справедливого вступу випускників закладів загальної середньої освіти до закладів вищої освіти, який і забезпечує реалізацію конституційного права вступу кожного абітурієнта на місця державного замовлення на конкурсних засадах, саме тих, які *показали кращі результати*.

Правовою підставою для встановлення обсягу державного замовлення для закладів вищої освіти є *Рішення Конституційного Суду України про офіційне*

5875094214

тлумачення положень частини третьої статті 53 Конституції України "держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах" (справа про доступність і безоплатність освіти) (м. Київ Справа № 1-4/2004 4 березня 2004 року № 5-рп/2004).

Конституційний Суд України вважає, що положення статті 53 Конституції України про забезпечення державою безоплатності вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах необхідно розглядати у контексті гарантованого Основним Законом України права на освіту та доступу громадян України до її здобуття в цих навчальних закладах на конкурсній основі. За змістом положень цієї статті **здобуття вищої освіти не є обов'язковим**.

На виконання положень статті 23 Конституції України, якими гарантується право людини на вільний розвиток своєї особистості, та частини третьої статті 53 Конституції України у законах України про освіту закріплено **право на вільний вибір форми здобуття вищої освіти, виду вищого навчального закладу, напряму підготовки і спеціальності**. Реалізація **права громадян на безоплатне здобуття вищої освіти** в державних і комунальних навчальних закладах здійснюється **на конкурсній основі** (частина четверта статті 53 Конституції України).

За Конституцією України (частина друга статті 43) держава створює умови для підготовки кадрів за основними напрямами відповідно до суспільних потреб, на задоволення яких виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які бюджетні видатки держави (частина друга статті 95). Виходячи з суспільних потреб та розмірів бюджетних призначень, визначених у законі про Державний бюджет України, формується державне замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою за напрямами і спеціальностями відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів. **Тому обсяги фінансування вищих державних і комунальних навчальних закладів за рахунок бюджетних коштів пов'язані передусім з підготовкою такої кількості фахівців з вищою освітою, яка визначається щорічно у державному замовленні**.

Проте здобуття освіти в цих закладах не може обмежуватись лише обсягом державного замовлення, фінансовою основою якого є бюджетні кошти. Підготовка фахівців з вищою освітою за напрямами і спеціальностями відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів у вищих навчальних закладах державної і комунальної форм власності може здійснюватись також за рахунок інших джерел фінансування, не заборонених законом, що є додатковим засобом здобуття і забезпечення права на вищу освіту. У законодавстві України визначено, що понад установлений обсяг, який фінансується за рахунок бюджетних коштів, вищі навчальні заклади можуть здійснювати прийом студентів у межах чисельності, обумовленої ліцензією, з оплатою вартості навчання на договірній основі.

Отже, **безоплатність вищої освіти (безоплатність навчання) в державних і комунальних навчальних закладах зобов'язує державу створити відповідні можливості, за яких громадянин України на рівних конкурсних умовах** (частина четверта статті 53 Конституції України) **може**

здобути без внесення плати у будь-якій формі вищу освіту в межах обсягу потрібних державі та суспільству фахівців.

На підставі викладеного та керуючись статтями 147, 150 Конституції України, статтями 63, 67, 69 Закону України "Про Конституційний Суд України". Конституційний Суд України **вирішив:**

1. В аспекті конституційного подання положення частини третьої статті 53 Конституції України "держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах" у контексті частин першої, другої, четвертої зазначеної статті необхідно розуміти так:

- *доступність освіти як конституційна гарантія реалізації права на освіту* на принципах рівності, визначених статтею 24 Конституції України, означає, що нікому не може бути відмовлено у праві на освіту, і держава має створити можливості для реалізації цього права;

- *безоплатність освіти як конституційна гарантія реалізації права на освіту* означає можливість здобуття освіти в державних і комунальних навчальних закладах без внесення плати у будь-якій формі за освітні послуги визначених законодавством рівня, змісту, обсягу і в межах тих видів освіти, безоплатність яких передбачена частиною третьою статті 53 Конституції України

Безоплатність вищої освіти означає, що громадянин має право здобути її відповідно до стандартів вищої освіти без внесення плати в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі (частина четверта статті 53 Конституції України) в межах обсягу підготовки фахівців для загальносуспільних потреб (державного замовлення).

2. *Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.*

З повагою
Г.в.о. Генерального директора

Алла РИБАЛКО